

A „Choral Crossroads 2011” kórusfesztivál Cipruson

Az arab és az európai kórusok útjai Limasszolban, Ciprus szigetén találkoztak, hogy saját képükre formáltan hidakat építsenek a mindannyiunkat összekötő folyóra, a zenére. Az építőbrigád ciprusi, egyiptomi, észti, görög, jordániai, libanoni, magyar és szerb nemzetiségű, lelkes, nyitott fiatalokból és tapasztalt vezetőikből állt.

A találkozó szervezője az „Epilogi” nevű ciprusi szervezet, amely az *Europa Cantat* tagszervezeteként, önállóan kezdeményezte és vállalta, hogy sajátos földrajzi elhelyezkedése okán és sokszínű kulturális kapcsolatai alapján összehozza négy nap erejéig az arab és az európai kórusvilág szereplőit.

A felhívás vonzónak találtatott, hiszen megközelítőleg 400 főt mozgott meg az európai és az arab térségben. Mindannyian készültek arra, hogy megmutassanak valamit önmagukból, saját zenei kultúrájukból, mégis kíváncsian lesve a többieket, hogy kik ők és mit hoztak, milyen produkcióval érkeztek. Magyarországot a *Pécsi Bartók Béla Leánykar* képviselte, mely elsősorban a Kodály Zoltán Gimnázium ének-zene tagozatos diákjaiból áll. Már a megjelenés sokat elárult a kórusokról. A magyar lányok különböző színű, feliratos pólót viseltek, az észtek „egyenpólóban” és kalapban érkeztek a regisztrációhoz, amelyet spontán taps kísért a már ott lévők részéről. Az ismerkedés első helyszínei a műhelyek voltak. Minden kórusvezető vállalt feladatot, testhez illőt, amely támogatta a mondanivalóját és azt, amit meg szeretett volna mutatni hazájából. *Kertész Attila*, Liszt-díjas karnagy a Kodály műhely rendezését vállalta magára, ahol az Esti dal nőikari változatát és a Négy olasz madrigálból az elsőt tanította meg a résztvevőknek. Nagy öröm volt megtapasztalni a lelkesedést, ame-

lyet a ciprusi, görög és szerb lányok tanúsítottak a Kodály műhely munkája során, amely kétszer két órás foglalkozás keretében színpadkész szintre hozta a két darabot. A külföldi énekesek kiegészítve a Pécsi Bartók Béla Leánykart, a műhely alapkórusát, nagy sikert könyvelhettek el a gálaesten megszólaltatott Kodály művekkel. A görög kórusirodalom nőikari műveiből válogatott *Kostis Konstantaras* görög karnagy az általa dirigált zenei műhely során, amely szintén színpadra lépett a gálaesten. A szervezők nemcsak a kórusok számára, hanem szinte minden kóruséletben résztvevő, szimpatizáns célcsoport számára kínáltak programot. A kóruszenét elsősorban hallgatni szeretők két esti koncerten keresztül nyerhettek betekintést a fellépők egyenként 20 perces repertoárjába, valamint a gálakoncerten a négy együtt töltött nap eredményeként előálló összkari produkcióba. A kórusvezetők, a kórusmenedzserek és szervezők a szakmai műhelyek keretében kedvükre válogathattak kollégáik továbbképzéseiből. A szakmai programokat olyan – európaiak számára különösen izgalmas – előadások színesítették, amelyek az arab világ zenei szemléletébe engedtek betekintést. Ilyenek voltak: „A kórus fogalma az arab kultúrában” *Dr. Mona Hafez* egyiptomi karnagynő előadása, valamint *Sakher Hattar* (Jordánia) műhelye, amely az arab hangszeres zene világáról és annak elméleti hátteréről szólt. A libanoni népzénéről szóló műhely is érdekes választás volt, hiszen egy teljesen új hangzásvilágba kalauzolta el a hallgatóságot. Az arab kóristák és vezetőik számára ugyanilyen széles választék állt rendelkezésre az európai kóruskultúra megismerésére.

A szakmai munka fontos részét képezték azok a beszélgetések, amelyek a karnagyközött, valamint a kórusdiplomácia képviselői, a kóruskultúra szervezők körében zajlottak formális és informális módon egyaránt. Így derült fény azokra a nehézségekre, amelyek még mind a mai napig nehezítik az arab és az európai világ közötti párbeszédet. Említésre került többek között, hogy az arab országokból érkezők számára vízumkényszer van érvényben, amelyre három hónapot kellett várnia még a vezetőknek is.

Az Európai Kóruszövetség elnökhelyettese, *Móczár Gábor*, aki a „Choral Crossroads 2011” fesztiválon mindvégig jelen volt, elismerő szavakkal méltatta a szervezés és a találkozó színvonalát. Beszélgetésünk során a fesztivál előkészületeiről, valamint a szervezésben tapasztalt érdekességekről kérdeztem. Elmondása szerint jelentős körülménynek számított, hogy az arab és európai kultúra ilyen jellegű közelítése ez idáig egyedülálló kezdeményezés Európában. Mivel az arab kultúrában a kóruséneklés nem ugyanazt jelenti, mint Európában, ahhoz, hogy az arab kórusokat ide lehessen hozni Ciprusra, szükség volt az Epilogi múltbeli kulturális kapcsolataira és olyan nyitott, világot járt karnagyokra, akik a jelenlévő kórusokat vezették. *Dr. Mona Hafez* (Egyiptom) például Magyarországon is folytatott tanulmányokat. Az egyházak egyetemes jellege is szerepet játszhatott abban, hogy a libanoni Holy Spirit kórust a fesztivál részeseiként üdvözölhetjük; vezetőjük a maronita rend tagja. A másik

libanoni kórusal kapcsolatban kuriózumként említhető, hogy ők számos kórusművet íratnak maguknak, megrendelésre. Olyan művekkel kísérleteznek, amelyek ötvözik az arab dallamvilágot az európaival. A megjelenésükből is látszik, hogy biztos anyagi háttérrel, komoly szponzorokkal rendelkeznek és marketing tevékenységük is jelentős, több CD-t jelentettek már meg. Sajátos szint vitt a koncertekbe az arab kórusoknál fellelhető népi hangszeres kíséret. A találkozó egyik főszereplője a ciprusi karnagy-nő *Angelina Nicolaidou-Spanou* volt, aki Debrecenben diplomázott és nagyon jól beszél magyarul. A dinamikus kórusvezető négy kórust dirigál helyben, amelyből kettőt megismerhettünk a fesztivál során. Angelina magára vállalta a feladatot, hogy a fesztivál gálaestjén 400 énekesel előadja a „We are bridges” összkari produkciót, amely *Steve Dobrogosz* zeneszerző/zongoraművész erre az alkalomra komponált művének ősbemutatója is volt egyben. A kórustalálkozó abban a megtiszteltetésben részesült, hogy az ősbemutatón a darabot zongorán maga a zeneszerző kísérte. A zeneszerzővel folytatott beszélgetésem során fény derült arra, hogy a műnek nemcsak a dallamát, hanem a szövegét is Steve Dobrogosz szerzte. Állítása szerint ez utóbbi sokkal nehezebb volt, hiszen 29 nyelven szólal meg az üzenet, hogy mi mindannyian hidak vagyunk, amelynek egyenként megvalósított ritmikai beillesztése tartogatta az igazi nagy kihívásokat a zeneszerző számára. A zeneszerző lengyel származású amerikai, aki több évtizede Svédországban él családjával. Cipruson már korábban is dolgozott Angelinával. Ennek is köszönhető, hogy a ciprusi közönség nagy kedvencévé váltak művei és a szervezők őt kérték fel a fesztivál himnusz megkomponálására. A „We are bridges” beteljesítette küldetését, ugyanis hatalmas sikert aratott mind a kórusok, mind a közönség körében. A „We are bridges” valóban egyedüli közös nyelvvé, kulturális híddá alakult át a kóristák között, ugyanis ez volt az egyetlen mű, amelyet kivétel nélkül mindannyian meg tudtak szólaltatni, így többször is elhangzott az este folyamán a tengerre néző kb. 2,5 ezer éves amfiteátrumban, Kou-
rionban.

A ciprusi kultúra római korig visszanyúló emlékei közül volt alkalomunk többet is meglátogatni, így nemcsak a kellemesen meleg tengert, de a páratlan szépségű tájat és a kivételesen jó állapotban megőrzött régészeti lelőhelyeket is élvezhettük. Kirándulásunk során Aphrodité sziklájához is elzarándokoltunk és habár az örök szépséget nem is nyertük el, életre szóló élményt minden bizonnyal mindannyian kaptunk Ciprustól, a zene erejétől, a közös nyelvünktől, ami összekovácsolt bennünket, távoliakat, kiknek útjai pontosan ebben a kereszteződésben értek össze, 2011 gyönyörű napsütéses szeptemberében.

Gungl Rita

